

ჩინეთისა და რუსეთის ურთიერთობები საწყის ეტაპზე (XVII
საუკუნე)

დავით ანდლულაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ
მეცნიერებათა ფაკულტეტის ისტორიის
მიმართულების დოქტორანტი.
საქართველო, თბილისი.

აბსტრაქტი.

ჩინურ-რუსული ურთიერთობები დღეს არსებითად ახალ ფაზაში შევიდა. რამდენიმე საუკუნის წინ რეალობა განსხვავებული იყო. აზიის ჩრდილო-აღმოსავლეთ რეგიონის გადანაწილებისათვის ბრძოლამ თითქმის მთელი მეჭვიდმეტე საუკუნე გასტანა. რუსულ ისტორიოგრაფიაში გავრცელებული „შორეული აღმოსავლეთის მშვიდობიანი შემოერთების“ ნარატივის მიუხედავად, ჩინური წყაროები სხვა რეალობაზე მეტყველებენ.

სასაზღვრო შეტაკებებისა და ომების ფონზე, რუსეთი იძულებული გახდა რიგ ტერიტორიულ დათმობებზე წასულიყო. ჩინეთთან სავაჭრო ურთიერთობების დამყარება მაშინაც კი ძალიან მნიშვნელოვანი საგარეო-ეკონომიკური ფაქტორი აღმოჩნდა. გარდა ამისა, ახალგაზრდა ცინგის იმპერია ძლიერ სამხედრო ძალასაც წარმოადგენდა და ცენტრალური და აღმოსავლეთ აზიის პოლიტიკური და კულტურული დამინანტი იყო.

საძიებო სიტყვები: ჩინეთი; რუსეთი; PAX SINICA; ქოუთოუ; ლუოჩა.

შესავალი.

ჩინეთისა და რუსეთის ურთიერთობების ისტორია დაახლოებით ოთხას წელს ითვლის და თანამედროვე მსოფლიოში მათ შორის არსებული ურთიერთდამოკიდებულება შეიძლება „ოქროს ხანად“ შეფასდეს - მათ არასოდეს ჰქონიათ ასეთი მჭიდრო კავშირი. უკრაინაში შეჭრისა და მისი ტერიტორიების ანექსიისა და ოკუპაციის გამო საერთაშორისო იზოლაციაში მოქცეული რუსეთი, სულ უფრო მეტად ხდება დამოკიდებული ჩინეთზე, სწორედ ეს არის ამ ქვეყნებს შორის ურთიერთობების ინტენსიფიკაციის ძირითადი განმაპირობებელი მიზეზი.

ცალკე უნდა აღინიშნოს ის, რომ ქართულ ლიტერატურაში ფაქტობრივად არ მოგვეპოვება ცნობები ჩინეთ-რუსეთის ურთიერთობების არათუ ადრეულ, არამედ თანამედროვე ეტაპზეც კი. მაშინ როდესაც რუსეთს ოკუპირებული აქვს საქართველოს ტერიტორიის 20%-ზე მეტი, ხოლო ჩინეთი არის ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთი უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორი, მათ შორის არსებული ურთიერთობების ისტორიისა და აწმყოს არცოდნამ შესაძლოა სავალალო შედეგებამდე მიგვიყვანოს.

ოთხი საუკუნის განმავლობაში, ურთიერთობების დინამიკა განსხვავებული იყო. ისტორიას ახსოვს როგორც პარტნიორობის, ისე კონფრონტაციის ეპიზოდები. ჩინეთში განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევენ წარსულს, ზოგადად, ჩინური ცივილიზაციისათვის დამახასიათებელია წარსულის იდეალიზაცია. კონფუცი მიიჩნევდა, რომ აუცილებელია წარსულთან ჰარმონიის მიღწევა, ძველი იდეალებისა და სტანდარტების აღდგენა, რათა დამყარდეს ძველად არსებული იდეალური წესრიგი. შესაბამისად, წარსულ გამოცდილებას ძალიან დიდი ყურადღება ექცევა. ეს გარემოება განსაკუთრებით საინტერესოდ აქცევს ორ დიდ იმპერიას შორის ურთიერთობების პირველ ეტაპს.

მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ჩინეთი საკუთარ თავს მოიაზრებდა „ცისქვეშეთად“ (天下), ხოლო, საკუთარ იმპერატორს ცის შვილად (天子), რომელსაც გააჩნდა ცის მანდატი (天命) ქვეყნიერების სამართავად. ჩინეთის მეორე სახელწოდება არის - 中国 - შუა, ცენტრალური ქვეყანა, რაც გულისხმობს იმას, რომ

ჩინეთი სამყაროს ცენტრშია, ხოლო მის გარშემო კი ბარბაროსები არიან, რომლებიც ჩინეთმა, როგორც აღმატებული ცივილიზაციისა და კულტურის მქონე ქვეყანამ, უნდა გაანათლოს და ცივილიზაციას აზიაროს. ჩინეთთან კულტურული კავშირის სიმძლავრის მიხედვით¹³, ქვეყნები იყოფოდა ახლო და შორეულ ბარბაროსებად. სწორედ ასეთ „შორეულ ბარბაროსებად“ მიიჩნეოდნენ რუსებიც.

წინამდებარე სტატიაში სამეცნიერო ლიტერატურასა და ისტორიულ წყაროებზე დაყრდნობით წარმოვადგენთ ჩინეთსა და რუსეთს შორის მეჩვიდმეტე საუკუნეში არსებული რთული და კომპლექსური ურთიერთობების დინამიკას, დიპლომატიური ურთიერთობების თავისებურებებსა და სასაზღვრო ზოლის ჩამოყალიბების საკვანძო საკითხებს.

მეთოდი.

სტატიაში კრიტიკული ანალიზის მეთოდით შესწავლილია ჩინეთისა და რუსეთის ურთიერთობები საწყის ეტაპზე.

შედეგები.

ჩინეთისა და რუსეთის ურთიერთობების საწყისი ეტაპის კვლევამ დაგვანახა ცივილიზაციური ასპექტის მნიშვნელობა დიპლომატიურ ურთიერთობებში.

გამოიკვეთა, რომ რუსული ნარატივი აღმოსავლეთის მშვიდობიანი მიერთების შესახებ არ დასტურდება ისტორიული წყაროებით.

დისკუსია.

რუსეთსა და ჩინეთს შორის პირველი ურთიერთობა მონღოლების შემოსევებთან ერთად უნდა დაწყებულიყო. მონღოლებმა ერთსა და იმავე პერიოდში დაიპყრეს სუნგის ჩინეთი (1231-1235 წწ.) და რიაზანი (1237 წელი) და პირველი დადასტურებული კონტაქტი რუსებსა და ჩინელებს შორის სწორედ „ოქროს ურდოს“ დაარსების პერიოდში უნდა მომხდარიყო. მონღოლებს თან ახლდათ ჩინელი სამხედრო ექიმები და მომღერალ-მოცეკვავეები, ხოლო ბევრი ტყვედ ჩავარდნილი რუსი წაასხეს ჩინე-

¹³ ეს იზომებოდა ჩინური კულტურისა და ცივილიზაციის მიღწევების - კალენდრის, იეროგლიფების, ლიტერატურის და ა.შ. - ცოდნისა და გამოყენების მიხედვით.

თში, მათგან შეიქმნა პოლკი, რომელიც, ზოგიერთი მონაცემით რამდენიმე ათას ადამიანს ითვლიდა (Su, 94).

პირველი კონტაქტი არ ყოფილა არც ხანგრძლივი და არც რაიმე სერიოზული შედეგის მომტანი. სახელმწიფო დონეზე ვერანაირი ურთიერთობების ჩამოყალიბება ვერ მოხერხდებოდა, იმდენად, რამდენადაც იმდროინდელი რუსეთიც და ჩინეთიც დაპყრობილი იყო მონღოლების მიერ. მონღოლთა ბატონობისაგან გათავისუფლების შემდეგ¹⁴ (მეთოთხმეტე საუკუნის მეორე ნახევარი) კი ურთიერთობები საერთოდ გაწყდა, ხოლო, ჩინეთში მცხოვრები რუსების დიდი ნაწილი გადაასახლეს ჩინეთის სხვადასხვა პროვინციებში და, ზოგიერთი ვერსიით, მათი შთამომავლები XVI-XVII საუკუნეში შექმნილ პირველ კათოლიკურ სამრევლოებს შეურთდნენ (Дачышев, 2007: 47).

იუენის მონღოლური დინასტია (1271-1368 წწ.) შეცვალა მინგის ჩინურმა დინასტიამ (1368-1644 წწ.), რომლის მმართველობის პერიოდშიც დასავლეთის ქვეყნებმა აქტიურად დაიწყეს ჩინეთით დაინტერესება. ჩინეთთან ვაჭრობისა და სახმელეთო სავაჭრო გზების აღმოჩენის სურვილი ბევრ ევროპულ ქვეყანას ჰქონდა და ისინი მიმართავდნენ კიდევ რუსეთს ამ მიმართულებით კონკრეტული ნაბიჯების გადადგმის თხოვნით, თუმცა რუსეთში ჩინეთით დაინტერესება ცოტა გვიან დაიწყეს, როცა აღმოსავლური ექსპანსია ჩინეთის საზღვრებს მიუახლოვდა.

პირველი ოფიციალური ელჩობის გაგზავნის მცდელობა ჰქონდა რუსეთის მეფე ვასილი შუისკის¹⁵ (1606-1610 წწ.), თუმცა ელჩებმა პეკინამდე ვერ ჩააღწიეს. რეალური ურთიერთობები

¹⁴ მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ჩინური ისტორიოგრაფია ამ ფაქტს რადიკალურად განსხვავებულად უყურებს. მონღოლებმა დაარსეს ჩინეთში იუენის დინასტია, რომელიც, ჩინური წარმოდგენის მიხედვით, იყო აბსოლუტურად ლეგიტიმური და ჰქონდა „ცის მანდატი“. ოგიენარიად არის გააზრებული ჩინეთის უკანასკნელი სამპერატორო დინასტია - ცინგი, რომელიც დამპყრობელმა მანჯურებმა დაარსეს. საქმე ის არის, რომ ჩინეთის კულტურული დომინანტობა რეგიონში იმდენად ძლიერი იყო, რომ დამპყრობლები იძულებულნი ხდებოდნენ გადასულიყვნენ ჩინურ ყაიდაზე, რაც კიდევ უფრო მეტად ამყარებდა ჩინელების რწმენას საკუთარ კულტურულ და ცივილიზაციურ უპირატესობაში.

¹⁵ რუსულ და ჩინურ წყაროებში არსებობდა მოსაზრება, რომ პირველი ელჩობა ივანე მრისხანის მეფობისას უნდა გაგზავნილიყო, თუმცა არცერთი მხარის ოფიციალურ დოკუმენტაციაში ეს ასახული არ არის და სადღეისოდ ეს მოსაზრება უარყოფილია.

უკვე რომანოვების დინასტიის ზეობისას დაიწყო. კერძოდ, მეფე მიხეილ თეოდორეს ძის (1613-1645 წწ.) მეფობისას პეკინში ტოლსკიდან ჩავიდა დელეგაცია კაზაკ ივანე პეტლინის მეთაურობით, რომელმაც მონღოლეთის გავლით შეაღწია მინგის ჩინეთში და სამ თვეში პეკინში ჩავიდა. იმპერატორმა მინგ შენწუნგმა არ მიიღო პეტლინი იმ მოტივით, რომ მას არ ჰქონდა „ცის შვილის“ საკადრისი ძღვენი. ელჩობა ოთხ დღეში უკან გააბრუნეს ყოველგვარი მოლაპარაკებების გარეშე და თან გაატანეს იმპერატორის გზავნილი, რომელიც რუსეთში ჩინური ენის არცოდნის გამო რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში ვერაფერს ვერ წაიკითხა.

მიუხედავად იმისა, რომ პეტლინის ელჩობას სასურველი შედეგი არ მოუტანია, მან ჩამოიტანა რუსეთში (და რუსეთის გავლით ევროპაშიც) მნიშვნელოვანი ცნობები იმდროინდელი ჩინეთის შესახებ, რაც მალევე ითარგმნა სხვადასხვა ევროპულ ენაზე (Самойлов, 2013: 17).

მეჩვიდმეტე საუკუნის პირველ ნახევარში რუსეთმა გააგრძელა ექსპანსია აღმოსავლეთით და შეიერთა მთელი ციმბირი და შორეული აღმოსავლეთი. ეროფეი ხაბაროვმა კი მთელი ამურისპირეთი შემოუერთა რუსეთს. აღსანიშნავია, რომ რუსულ ოფიციალურ ისტორიოგრაფიაში რუსეთის გაფართოება აღმოსავლეთით მხოლოდ მშვიდობიან პროცესად არის აღწერილი, სადაც რუსები იერთებდნენ ან სრულიად ცარიელ მიწებს, ან იქ არსებული მოსახლეობა სიხარულით ეგებებოდა რუს „განმანათლებლებს“, რაც, რა თქმა უნდა, სიმართლეს არ შეესაბამება.

ამ მხრივ, დიამეტრულად განსხვავებული პოზიციას ჩინურ წყაროებში. მაგალითად, კულტივირებული ხაბაროვი აქ შეფასებულია, როგორც „ჩინეთში შეჭრის მოთავე. მსახურობდა მეფის რუსეთის მიერ ჩინეთში შეჭრის ქორ-ძალადად¹⁶, რომელიც დიდი ხანი აწუხებდა მდინარე ხეილუნგძიანგის (ამურის) აუზს ჩინეთში და შექცა „ხეილუნგძიანგის რუკა“. ჩინეთში შეჭრაში წარმატებისათვის ებოძა ბოიარობა“ (近代来华外国人名辞典, 1981, 页 225).

¹⁶ ორიგინალში აქ გამოყენებულია „鷹犬“ – „მიმინოები და ძაღლები“, რაც ნადირობისათვის განკუთვნილ ცხოველებს აღნიშნავს.

ხაზაროვის ეს დახასიათება არ უნდა იყოს გადაჭარბებული, მითუმეტეს, რომ ზოგიერთი რუსი მეცნიერიც კი აღნიშნავს, რომ მისმა საქმიანობამ ამურის „ათვისების“ კუთხით უფრო მეტი ზიანი მოუტანა რუსეთს, ვიდრე სარგებელი. ის საბოლოოდ გასაამართლეს კიდეც (Крекер).

ჩინურ ისტორიოგრაფიაში რუსი „მშვიდობიანი“ პირველადმომჩენებისა და „განმანათლებლების“ მიმართ ასევე გამოყენებულია ტერმინი „罗刹 Luocha“, რაც შეიძლება ითარგმნოს, როგორც „კაციჭამია“, ხოლო პირდაპირი გაგებით აღნიშნავს დემონს, რომელიც ადამიანის სისხლითა და ხორციით იკვებება (沈, 1994, 页 9).

სიტუაცია კიდეც უფრო გამწვავდა მას შემდეგ, რაც მიწის დინასტია დაეცა, და ხელისუფლებაში დამპყრობლური მანჯურიული ცინგის დინასტია მოვიდა (1644–1911 წწ.). მანჯურები დღევანდელი ჩინეთის ჩრდილოეთიდან იყვნენ და ჩინეთში განმტკიცების შემდეგ მათ გააგრძელეს ექსპანსია ყველა მიმართულებით, მათ შორის, ჩრდილოეთითაც. სწორედ აქ მოხდა პირველი შეტაკებები რუსეთსა და ცინგის ჩინეთს შორის.

1650-1660 წლებში მოხდა ოთხი დიდი შეტაკება რუსებსა და ცინგის იმპერიას შორის¹⁷. მიუხედავად იმისა, რომ წმინდად სამხედრო შეიარაღებისა და ჯარისკაცების მზადყოფნის თვალსაზრისით უპირატესობა რუსული კაზაკური კორპუსის მხარეს იყო, ჩინური სტრატეგია არ ემყარებოდა მხოლოდ შეიარაღებულ დაპირისპირებას. მათ ადგილობრივ მოსახლეობას დაატოვებინეს ამურისპირეთი, რითიც რუსებს არსებობის წყარო გამოაცალეს ხელიდან. საბოლოოდ, ბრძოლების შედეგად რუსებს მოუწიათ ამურისპირეთის დროებით დატოვება (Тянь, 2017: 39-47).

1666 წელს, მოსახლეობს დაბრუნების შემდეგ, რუსებიც დაბრუნდნენ და აღადგინეს ალბაზინი, რომელიც ამურისპირეთში რუსეთის ფორპოსტად მიიჩნეოდა. 1670 წელს ცინგის

¹⁷ პირველი შეტაკება მოხდა 1652 წელს, აჩანსკთან. რუსულ ძალებს ხაზაროვი ხელმძღვანელობდა. ჩინური არტილერიის წარმატებების მიუხედავად, ამ ბრძოლაში რუსებმა გაიმარჯვეს. საქმე ისაა, რომ ჩინელმა სარდალმა გასცა ბრძანება, რომ კაზაკები არ დაეხოცათ, რამაც დიდად შეზღუდა ჯარის ქმედუნარიანობა. ამით ისარგებლა ხაზაროვმა და არტილერისტებს ჩინური ჯარის მასებში სროლა უბრძანა.

იმპერიის ძალებმა პირველად სცადეს ალბაზინის იერიში, მაგრამ უშედეგოდ.

საბრძოლო მოქმედებების მიუხედავად, არ წყდებოდა სავაჭრო და დიპლომატიური ურთიერთობები. 1854 წელს პეკინში ჩავიდა სავაჭრო ქარავანი ვაჭარ პეტრე იარიშკინის მეთაურობით, რომელსაც, მართალია, არ ჰქონდა რწმუნების სიგელები რუსეთის მეფისაგან, მაგრამ ის მაინც ოფიციალურ დონეზე მიიღეს. როგორც ჩანს, ამის მიზეზი ის უნდა ყოფილიყო, რომ ვაჭარი იარიშკინი ცინგის ჩინოსნებმა მარტივად დაიყოლიეს ყველა ოფიციალური რიტუალის შესრულებაზე. იარიშკინმა შეასრულა ქოუთოუც (叩头), რასაც, სხვა ელჩები, როგორც წესი, არ კადრულობდნენ ხოლმე.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ჩინეთის იმპერატორი მიიჩნეოდა ზეცის შვილად, ანუ ქვეყნიერების მზრძანებლად. საიმპერატორო კარი შორეული და ახლო ქვეყნებიდან მოსულ ელჩობას და შესაბამის დიპლომატიურ საჩუქრებს ვასალების მიერ მორთმეულ ხარკად განიხილავდა. იმპერატორის, მისი სახლისა და ძალაუფლების აღმნიშვნელი სიმბოლიკის წინაშე დესპანს ქოუთოუ უნდა შეესრულებინა. ქოუთოუ არის რიტუალური მუხლმოდრეკა, როდესაც ადამიანი სამჯერ იყრის მუხლს და ცხრაგზის ეხება შუბლით იატაკს იმპერატორის ან მისი სიმბოლიკის (ტახტი, სახელი და ა.შ.) პატივისცემის ნიშნად. ამ ცერემონიის შესრულების მიზანი იყო ის, რომ ელჩს და მისი სახით მის წარმომავლინებელს გამოეხატა მორჩილება ცისქვეშეთის იმპერატორის მიმართ. ასევე, „ამ ე.წ. „სახარკო სისტემის“ ფორმალობები აყალიბებდა მექანიზმს, რომლის მეშვეობითაც, ჩინეთის საზღვრებს გარეთ არსებულ ყოფილ ბარბაროსულ რეგიონებს ენიჭებოდათ საკუთარი ადგილი ყოვლისმომცველ ჩინეთოცენტრულ სამყაროში“ (Fairbank, 1941: 133) (ამერიკელი: 133), ანუ PAX SINICA-ში.

ბუნებრივია, დასავლელი ელჩები არ თანხმდებოდნენ ამ რიტუალს, თუმცა, ეს არ უშლიდა ხელს ჩინეთის საიმპერატორო კარს მათ ვასალად მიჩნევაში. მაგრამ, როგორც აღინიშნა, იარიშკინი არ იყო ოფიციალური დესპანი, მას მოგების მიღება აღელვებდა, რასაც მიაღწია კიდევ. იარიშკინის ხელით რუსეთის მეფისათვის გაგზავნილ წერილში იმპერატორი მოითხოვდა მეფისგ-

ან „მარადიულ ერთგულებასა და მორჩილებას“ (Самойлов, 2013: 23).

გასაკვირი არ არის ის, რომ რუსეთის მეფის მიერ გამოგზავნილ შემდგომ ელჩობებს ძალიან უჭირდა რაიმეგვარი წარმატების მიღწევა ცინგის საიმპერატორო კარზე. ისინი უარს ამბობდნენ რიტუალების შესრულებაზე, შესაბამისად, იმპერატორი უარს ამბობდა მათი მოთხოვნების განხილვაზე. ამას ემატებოდა შეტაკებები ამურისპირეთში, რაც კიდევ უფრო მეტად ამძიმებდა ვითარებას.

იმპერატორმა ქანგსიმ (1662-1722 წწ.) საბოლოოდ განამტკიცა საკუთარი ხელისუფლება სამხრეთ ჩინეთში, და მთელი ყურადღება ჩრდილოეთს მიაპყრო. ის პირადად ჩავიდა მანჯურიასში და ხელმძღვანელობდა ალბაზინის ალყის დაგეგმვას. 1685 წლის 8 ოქტომბერს იმპერატორმა გამოსცა „დემონების დაშოშმინების სტრატეგიული გეგმა“ (平定罗刹方略), რომლის მეორევე პუნქტში წერია, რომ რუსეთის დემონები შეიჭრნენ ხეილუნგძიანგის (ამურის) ოლქში და ზიანს აყენებდნენ ადგილობრივ მცხოვრებლებს, ასევე დეტალურად იყო აღწერილი ჯარის შენახვისა და განალაგების საკითხები (平定罗刹方略).

შედეგად, 1685 და 1686-1687 წლებში ცინგის იმპერიის ჯარებმა ორჯერ შემოარტყეს ალყა ალბაზინს. 1685 წელს გარნიზონი დანებდა, ხოლო მეორედ ალყა იმდენად გაჭიანურდა, რომ ორივე მხარე თანახმა იყო მოლაპარაკებებზე, თუმცა, უპირატესობა ჩინეთის მხარეს იყო.

საბოლოოდ, პროცესი დასრულდა იმით, რომ 1689 წლის 7 სექტემბერს (27 აგვისტოს) ხელი მოეწერა ნერჩინსკის ხელშეკრულებას. ეს უპრეცედენტო მოვლენა იყო. აქამდე ჩინეთს არასოდეს არ გაუფორმებია არავითარი ხელშეკრულება დასავლურ სახელმწიფოსთან. ხელშეკრულების პირობების თანახმად, რუსეთი უარს ამბობდა ალბაზინზე, ნერჩინსკზე და მდინარეების ამურისა და უსურის აუზზე, თუმცა რუსეთს რჩებოდა ბაიკალისპირეთი. რუსულმა დიპლომატიამ მიაღწია იმას, რომ ხელშეკრულებაში შევიდა პუნქტი ვაჭრობის შესახებ, რაც მოსკოვისთვის ძალიან მნიშვნელოვანი იყო.

ნერჩინსკის ხელშეკრულების შეფასება ჩინეთსა და რუსეთში რადიკალურად განსხვავებულია. ჩინეთში თვლიან, რომ ეს იყო აბსოლუტურად სამართლიანი დოკუმენტი, ხოლო რუსი მეცნიერები მიიჩნევენ, რომ ეს დოკუმენტი არათანასწორ პირობებში დაიდო, რადგანაც რუსულ დელეგაციას გარკვეული საფრთხე ემუქრებოდა და, თანაც, ამ დოკუმენტით სტატუს კვო რუსეთისთვის არასასარგებლოდ შეიცვალა არსებული.

დასკვნა.

მეჩვიდმეტე საუკუნეში მსოფლიოში გაიზარდა ჩინეთის მიმართ ინტერესი, მათ შორის რუსეთის იმპერიაში, რომელმაც მოახერხა ჩინეთთან სახმელეთო ვაჭრობის დამყარება. ამ ორი ქვეყნის ურთიერთობის პირველი ეტაპი წინააღმდეგობრივი იყო - ჩინური და დასავლურ-რუსული კულტურების შეჯახება ცივილიზაციათაშორისი დიალოგის საინტერესო ნიმუშია.

მითი რუსეთის მიერ ციმბირისა და შორეული აღმოსავლეთის მშვიდობიანი შემოერთების შესახებ ცალსახად ბათილდება ჩინური და კონკრეტული რუსული წყაროების მეშვეობით.

უნდა ითქვას, რომ ალბაზინის და სხვა ბრძოლების შედეგად ტყვედ ჩავარდნილი რუსი ჯარისკაცებისაგან შეიქმნა მართლმადიდებლური დასახლებები ჩინეთში. მათ გამოეყოთ სამლოცველო, ხოლო მეჩვიდმეტე საუკუნის ბოლოს კაზაკებთან ერთად პეკინში ჩავიდა მღვდელი მაკსიმ ლეონტიევი, რომელმაც 1696 წელს აკურთხა აია სოფიის პირველი მართლმადიდებლური ტაძარი პეკინში¹⁸ (Дацышен, 2007: 49).

ნერჩინსკის ხელშეკრულებამ დიდი ხნით დაარეგულირა ორ ქვეყანას შორის არსებული ურთიერთობები და ხელი შეუწყო დიპლომატიური, კულტურული და ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებას. რუსეთი პირველი და, დიდი ხნის განმავლობაში, ერთადერთი დასავლური სახელმწიფო იყო, სადაც სისტემატიურად იგზავნებოდა ჩინეთის ელჩობა (Su, 100-101) თუმცა, მეჩვიდმეტე საუკუნეში არსებული უთანხმოებები დროდადრო თავს იჩენდა და იჩენს მიმდინარე პროცესებშიც, რამაც შეიძლება

¹⁸ ჩინელები ამ ტაძარს „ლუოჩამიაო“-ს (罗刹庙), ანუ დემონების (ე.ი. რუსების) ტაძარს უწოდებდნენ.

გარკვეული გავლენა მოახდინოს ჩვენს თანამედროვე რეალობაზე.

გამოყენებული ლიტერატურა:

J. K. Fairbank, S. Y. (June 1941 г.). *On The Ch'ing Tributary System. Harvard Journal of Asiatic Studies, VI(2), p. 135-246.*
<https://www.jstor.org/stable/2718006?origin=crossref>.

Su,F.https://src-h.slav.hokudai.ac.jp/coe21/publish/no16_2_ses/04_su.pdf.

Дацышен, В. (2007). *Христианство в Китае: история и современность*. Москва: Научно-образовательный форум по международным отношениям.

Крекер, В. (б.д.). *Колонизация Сибири Московским Царством*. Получено из http://viktor-wind.narod.ru/colonization_syberia.html.

Самойлов, Н. (2013). *От баланса к колониализму. Российско-китайские отношения от их зарождения до 1917 г. В А. Лукин (Ред.), Россия и Китай: четыре века взаимодействия История, современное состояние и перспективы развития российско-китайских отношений (стр. 15-118)*. Москва: Весь Мир.

Тянь, Ч. (2017). *Русско-китайские отношения в XVII веке (проблемы пограничного размежевания)*. Санкт-Петербург.

平 定 罗 刹 方 略 .
<https://ctext.org/wiki.pl?if=gb&chapter=796285&remap=gb>.

沈, 胡. 忠. (1994). *从尼布楚条约到叶利钦访华-中俄中苏关系 300 年*. 福州: 福建人民出版社.

近代来华外国人名辞典. (1981). 北京: 中国社会科学出版社.

Referances:

- J. K. Fairbank, S. Y. (June 1941 г.). *On The Ch'ing Tributary System. Harvard Journal of Asiatic Studies, VI(2), p. 135-246.*<https://www.jstor.org/stable/2718006?origin=crossref>.
- Su, F. https://src-h.slav.hokudai.ac.jp/coe21/publish/no16_2_ses/04_su.pdf.
- Dacyshen, V. (2007). *Hristianstvo v Kitae: Istoriya I Sovremennost' (Christianity in China: History and Modernity)*. Moskva: Nau-chho- Obrazovatel'nyj Forum po Mezhdunarodnym Otnoshe-niyam.
- Kreker, V. (b.d.). *Kolonizaciya Sibiri Moskovskim Carstvom (Colonization of Siberia by the Moscow Kingdom)*. Polu#eno iz http://victor-wind.narod.ru/colonization_syberia.html.
- Samojlov, N. (2013). *Ot Balansa k Kolonializmu. Rossijsko-Kitajskie Otnosheniya ot ix Zarozhdeniya do 1917 g. (From balance to colonialism. Russian-Chinese relations from their inception to 1917)*. V.A. Lukin (red.), Rossiya I Kitaj: #etyre veka vzai-modejstviya Istoriya, Sovremennoe Sostoyanie I Perspektivy Razvitiya Rossijsko-Kitajskie Otnosheniy(str.15-118). Moskva: Ves' Mir.
- Tyan', Ch.(2017). *Russko-kitajskie Otnosheniya v XVII veka (Problemy Pogranichnogo Razmezhevaniya) (Russian-Chinese relations in the 17th century (problems of border demarcation))*. Sankt – Peterburg.
- 平定罗刹方略. <https://ctext.org/wiki.pl?if=gb&chapter=796285&re-map=gb>.
- 沈, 胡. 忠. (1994). *从尼布楚条约到叶利钦访华-中俄中苏关系 300 年*. 福州: 福建人民出版社.
- 近代来华外国人名辞典. (1981). 北京: 中国社会科学出版社.

RELATIONS BETWEEN CHINA AND RUSSIA AT THE INITIAL STAGE (XVII CENTURY)

Davit Andguladze

PhD student in History

Faculty of Humanities

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Georgia, Tbilisi.

Abstract.

Sino-Russian relations have entered a new phase recently. A few centuries ago, the reality was different. The fighting for the division of the northeastern region of Asia lasted almost the entire seventeenth century. Despite the narrative of the "peaceful annexation of the Far East" prevalent in Russian historiography, Chinese sources talk about different reality.

Due to border skirmishes and wars, Russia was forced to make several territorial concessions. Establishing trade relations with China turned out to be a very important foreign-economic factor even then. In addition, the young Qing Empire was also a powerful military force and was the political and cultural dominant of Central and East Asia.

Keywords: China; Russia; PAX SINICA; Koutou; Luocha.